

^{4f} ELEKTRİK DAĞITIM FAALİYETİYLE İLGİLİ UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI ÇERÇEVESİNDE İDARİ DAVALARDA HUSUMET KAVRAMINI YENİDEN DÜŞÜNMEK

(RE-THINKING THE CONCEPT OF HOSTILITY IN ADMINISTRATIVE CASES IN THE FRAMEWORK OF THE COURT OF DISPUTES DECISIONS RELATED TO ELECTRICITY DISTRIBUTION ACTIVITY)

Dr. Öğr. Üyesi Onur KAPLAN**

ÖZ

İdari yargılama hukukunda ortaya çıkan hukuki uyuşmazlıklar yönünden kural olarak idari makamların, davalı konumda olacağı kabul edilmektedir. Bir hukuki uyuşmazlıkta davalı tarafın kim olacağını ifade eden husumet kavramı, idari davalarda ilk inceleme aşamasında dikkate alınan bu nedenle de idari yargılama hukuku yönünden önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla bağlantılı biçimde Uyuşmazlık Mahkemesinin vermiş olduğu kararlara bakıldığında; genel olarak organik kriterin ön planda tutulduğu ve bu doğrultuda uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanına girmesi için hasım olarak gösterilen bir kamu kurum ya da kuruluşunun bulunması gerektiği ifade edilebilir. Uyuşmazlık Mahkemesinin yakın zamanda, elektrik dağıtım şirketleri tarafından yürütülen faaliyetler kapsamında ortaya çıkan hukuki uyuşmazlıkların çözümünde de bu çerçevede adli yargının görevli olduğuna karar verdiği görülmektedir. Ancak, bu kararlarda özellikle özel hukuk kişilerinin de idari fonksiyon yerine getirebileceği ve bu nedenle tesis ettiği işlem ve eylemlerinden ötürü bireylerin temel hak ve hürriyetlerini etkileyebileceği hususu dikkate alınmamıştır. Bununla birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi, kamu hizmeti niteliğinde bir faaliyet yaptığını belirtmesine rağmen; ilgili elektrik dağıtım şirketinin özel hukuk kişisi olmasına vurgu yaparak mutlak bir yaklaşım biçimi ortaya koymuştur. Bu sebeple, idari yargının görev alanının belirlenmesinde ortaya konulan ölçütlerle bağlantılı olarak husumet kavramını yeniden düşünmek gereksinimi doğmuştur. Bu doğrultuda çalışmada, idari yargılama hukukunda özel hukuk kişilerinin davalı olup olamayacağı sorunu ortaya konularak, Uyuşmazlık Mahkemesinin bu konudaki yaklaşımının sonuçları irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşmazlık Mahkemesi, İdari Dava, Husumet, Elektrik, Kamu Hizmeti.

^{4f} Eserin Dergimize geliş tarihi:24.03.2021 İlk hakem raporu tarihi: 07.04.2021 İkinci hakem raporu tarihi: 22.04.2021 Onaylanma tarihi: 07.05.2021

* Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

** Yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0003-1252-6352.

Eserin Atf Şekli: Onur Kaplan, "Elektrik Dağıtım Faaliyetiyle İlgili Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Çerçevesinde İdari Davalarda Husumet Kavramını Yeniden Düşünmek", YÜHFD, C.XVIII, 2021/2, s.1559-1576.

ABSTRACT

As a rule, it is accepted that the administrative authorities will be defendants in terms of legal disputes arising in the administrative procedure law. The concept of hostility is taken into account at the first examination stage of administrative cases, therefore it appears as an important issue in terms of administrative procedure law. Considering the decisions of the Court of Disputes; in general, it can be stated that the organic criteria is prioritized and accordingly, a public institution or organization must be found in order to the resolution of the dispute to be considered within the jurisdiction of the administrative judiciary. It is seen that the Court of Disputes has recently decided that the judicial order is responsible for the settlement of legal disputes arising within the scope of the activities carried out by the electricity distribution companies. However, in these decisions, it is not taken into consideration that especially private law persons can also perform administrative functions and therefore affect the fundamental rights and freedoms of individuals due to their acts and actions. Nevertheless, the Court of Disputes has adopted an absolute approach, emphasizing that the relevant electricity distribution company is a private law person, despite the fact that it has stated that it is carrying out an activity in the nature of a public service. For this reason, it is necessary to rethink the concept of hostility in connection with the criteria set out in determining the jurisdiction of the administrative judiciary. In this regard, the study will examine the results of the approach of the Court of Disputes on this issue by putting forward the problem of whether private law persons can be defendants in administrative procedure law.

Keywords: *The Court of Disputes, Administrative Case, Hostility, Electricity, Public Service.*

I. Giriş

Genel olarak idari yargının konusu, idari makamların idari faaliyetleri icra ederken yapmış oldukları hukuki tasarruflardan kaynaklanan uyuşmazlıkları çözümlenmek noktasında toplanmaktadır². 1982 Anayasası (“AY”) md.125/1, md.155 ve md.158/1 hükümleri bir arada değerlendirildiğinde idari yargının anayasada kendine özgü bir görev alanının bulunduğu ifade edilebilir³. Bu doğrultuda, idari faaliyeti yerine getirirken kamu gücü kullanma imtiyazına sahip olan idari makamların⁴ hukuki tasarruflarından doğacak hukuki uyuşmaz-

² Kaplan, Gürsel, İdari Yargılama Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016, s.41.

³ AY md.125/1 “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (...)”. AY md.125/3 “İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar”. AY md.155 “Danıştay, idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı mercii bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar (...) Danıştayın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idari yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir”. AY md.158/1 “Uyuşmazlık Mahkemesi adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkilidir”.

⁴ İdari işlemlerin, kamu gücü kullanma yetkisine sahip olan hukuki sùjeler tarafından yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, gerçekleştirdiği faaliyetleri idare nam ve hesabına yapan diğerkişiler bakımından da “kamu gücü” kullanma ve bu çerçevede tek yanlı irade beyanımla hukuki etki ve sonuçlar doğurabilme imkanı söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle idari işlemleri yapan sùjelerden

lıklar bakımından bireylerin açacağı davalar idari yargının görev alanına girmektedir⁵. Bu çerçevede hukuki uyumsuzluk idarenin hukuki tasarruflarından kaynaklandığından; bireylerce açılacak idari davalarda, kural olarak “*idari makamlar*” davalı konumda olacaktır⁶. Dolayısıyla idari davalarda husumet konusu irdelenirken; idari makamların davalı konumda olması tabii bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır⁷. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (“İYUK”) md.14 hükmüne bakıldığında husumetin bir ilk inceleme aşaması olarak ele alındığı, bu yönüyle de yargılama sürecinin devamı bakımından önem arz ettiği görülmektedir⁸. Bu çerçevede, idari uyumsuzluğun varlığı halinde husumetin doğru biçimde gösterilmemesi; ilk inceleme üzerine verilecek karar bakımından “*kanuna aykırı bir durumun varlığına*” sebep olacaktır⁹. Keza, bu hususta var olan hukuka aykırı durumun ilk derece mahkemesi tarafından tespit edilmemesi, kanun yollarına başvurulduğunda; o mahkeme kararının usulen bozulmasına yol açabilir¹⁰. O halde, idari davalar bakımından uyumsuzluğun doğmasına neden olan işlemi kesin surette tesis eden “*idari makamın*” davalı olarak gösterilmesi icap eder¹¹. Bununla birlikte, “*kamu kurum veya kuruluşu*” olup olmadığı tartışma konusu olan sùjeler bakımından nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin de ortaya konulması gerekir. Zira yukarıda zikredilen kural çerçevesinde, ilgili kuruluşun bu niteliğii haiz olma-

bahsederken “*idari makam*” ifadesinin kullanılması yerinde olacaktır. Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil, Türk İdare Hukuku, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s.303, aynı yönde; Arat, Nilay, “İdari Uyumsuzlukların Alternatif Uyumsuzluk Çözüm Yöntemleri ile Halli Önündeki Engeller”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Prof. Dr. İl Han Özya’ Armağan), Cilt:69, Sayı:1-2, 2011, s.893. Doktrinde, özel hukuk kişilerinin kamu gücünü mutlak surette kullanamayacağı gerekçesiyle, aksi yönde görüşlere rastlamak mümkündür. Bkz. Bilgen, Pertev, İdare Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1999, s.14.

⁵ Günday, Metin, “İdari Yargının Görev Alanının Anayasal Dayanakları”, Anayasa Yargısı Dergisi, Sayı:14, 1997, s.354. Ayrıca bkz. Güzel, Oğuzhan, “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında İdari Yargının Görev Alanına Yönelik Müdahalelerin Değerlendirilmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Cilt:17, Sayı:1-2, 2013, s.494.

⁶ Çırakman, Erol, “Hukuk Yargılama Usulünün İdari Yargıda Uygulanması”, İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Danıştay Yayınları, Ankara, 1982, s.103.

⁷ Zabunoğlu, Y. Kazım, İdare Hukuku-II, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2012, s.500; Özdemir, H. Eyüp, İdari Yargıda Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s.71.

⁸ İYUK md.14/3 “*Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından: a) Görev ve yetki, b) İdari merci tecavüzü, c) Ehliyet, d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı, e) Süre aşımı, f) Husumet, g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları, Yönlerinden sırasıyla incelenir*”. İdari davaların doğru hasma yöneltilmek suretiyle açılmasının “ *savunma hakkı*”, “ *adil yargılanma hakkı*” gibi temel hak ve hürriyetlerle de ilintili olduğu yönünde bkz. Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s.371.

⁹ İYUK md.15 “*Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin; (...) c) 3/f bendine göre, davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine (...) karar verilir*”.

¹⁰ İYUK md.45/4 “*Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir (...)*”. Konuyla ilgili olarak ayrıca bkz. D5D. E.2008/4258, K.2009/4489, T.10.07.2009, Danıştay Dergisi (DD.), Sayı:122, s.289.

¹¹ Gündüz, F. Ebru, İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s.235. İdari yargının görev alanına giren davalar bakımından davalının gösterilmesinin önemi ve gerekçeleri hakkında ayrıca bkz. Derdiman, R. Cengiz, İdari Yargının Genel Esasları, 3. Baskı, Aktüel Yayıncılık, Bursa, 2014, s.173.

ması halinde davalı konumda olması düşünülemezdir. Bununla birlikte, kuruluşun davalı konumda olup olmaması; esasen yaptığı hukuki tasarrufun idari niteliğinin bir sonucudur¹². Yani, bir kuruluşun idari işlemi tesis ettiği ifade edilebiliyorsa; bu doğrultuda uyuşmazlık o kuruluşun hukuki tasarrufundan ileri geldiğinden, açılacak idari davada onun davalı olarak gösterilmesi gerekir¹³. Şayet yapılan tasarruf “*idari*” niteliği haiz değilse; bu doğrultuda ortada idari uyuşmazlığın varlığın ya da davalı idarenin varlığından bahsedilemeyecektir¹⁴. Bu kapsamda uyuşmazlıkta davalı olarak hangi öznenin gösterilmesi gerektiği hususu, idari yargının görev alanını ilgilendiren bir konu olarak da tartışılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın devamında, Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarından hareketle husumet kavramı ile idari yargının görev alanı arasındaki ilişki ve bu konuda ölçütlerin neler olduğu incelenerek, Uyuşmazlık Mahkemesinin bu konudaki yaklaşımı ve bunun sonuçları örnek kararlar üzerinden açıklanacaktır.

II. İdari Davalarda Husumetin İdari Makamlara Yöneltilmesi Prensibi

İdari yargılama hukukunda idari davadan bahsedildiğinde; kaide olarak idari makam tarafından gerçekleştirilen hukuki tasarruftan doğan bir uyuşmazlığın varlığı söz konusu olmaktadır¹⁵. Bu bağlamda, idari yargı düzeninde Karahanoğulları'nın ifade ettiği üzere, “*bir uyuşmazlığın giderilmesinden ziyade, idarenin hukuka aykırı faaliyetlerinin hukuk düzeninde ve bireyler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin giderilmesi*”¹⁶ söz konusudur. Bu çerçevede genel anlamda ilgili hukuki tasarrufun ürettiği etkilere bağlı olarak özel hukuk kişileri tarafından açılan idari davalarda idari makamlar davalı olarak gösterilmekte olup, idari makamların birbirine karşı dava açabileceği ihtimali de gündeme gelebilmektedir¹⁷. Başka bir ifadeyle, idari davalarda idari makamlar da idare işlevi kapsamında tesis ettiği hukuki tasarruflar nedeniyle yerine göre davacı konumunda olabilir de kural olarak özel hukuk kişilerininin davalı olması düşünülemezdir.

Gerçekten AY md.6/3 hükmü uyarınca kimse, kaynağını anayasadan almayan bir yetki kullanamaz¹⁸. O halde, kural olarak özel hukuk kişilerininin kamu gücü kullanmak suretiyle bireylerin temel hak ve hürriyetlerini etkileyecek hukuki tasarruflarda bulunması söz konusu değildir¹⁹. Bununla birlikte, öyle haller vardır ki; özel hukuk kişileri de kamu gücü kullanımı gerektiren bir idari faaliyeti icra edebilir. İdare, pozitif hukuki dayanağı bulunmak kaydıyla belirli mal ve hizmet sunumlarını gerçekleştirmek amacıyla özel hukuk

¹² Derdiman, s.172.

¹³ Ergen, Cafer, İdari Yargı Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.135.

¹⁴ Bu kapsamda idari davaya konu olan hukuki tasarrufun idare işlevine yönelik olma hali, idari yargının görev alanının belirlenmesi noktasında önemli bir hale gelmektedir. Bkz. D11D. E.1979/2183, K.1979/2366, T.05.06.1979, DD. Sayı:36-37, s.612; UM. E.1980/2, K.1980/3, T.07.07.1980, DD. Sayı:42-43, s.368; D12D. E.1976/1659, K.1977/1574, T.20.06.1977, DD. Sayı:28-29, s.659.

¹⁵ Yıldırım, Turan, “İdari Yargı”, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.634.

¹⁶ Karahanoğulları, Onur, Türkiye’de İdari Yargı Tarihi, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s.13.

¹⁷ Altay, Evren, “Danıştay’ın İdari Görevleri ve Kararları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl:18, Sayı:56, 2005, s.192; Yayla, Yıldızhan, İdare Hukuku, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.486.

¹⁸ AY md.6/3 “*Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz*”.

¹⁹ Ayaydın, Cem, İdare Hukukuna Giriş (II), Yenilik Yayınevi, İstanbul, 2008, s.393.

kişilerini yetkilendirebilmektedir²⁰. Bu kapsamda özel hukuk kişinin her ne kadar doğrudan anayasa ya da ilgili kanundan kaynaklanan bir kamu gücü kullanımı söz konusu olmasa da yürüttüğü idari faaliyet kapsamında bireylerin temel hak ve hürriyetlerini tek yanlı olarak etkilemesi mümkündür²¹. Dolayısıyla bu ihtimalde idarenin idari faaliyetin icrası yönünden kullandığı kamu gücü ayrıcalıklarının özel hukuk kişileri tarafından da kullanılabilirdiği ve bu kapsamda idari işlem yahut eylemde bulunabileceği ifade edilebilir²². Böyle bir yaklaşım tarzı benimsendiğinde; ortaya çıkan uyumsuzluklar yönünden husumetin kime yöneltileceği sorunu ortaya çıkmaktadır.

Belirtmek gerekirse, idari dava türleri arasında sayılan iptal davaları ve tam yargı davaları yönünden husumetin hangi idari makama yöneltilmesi gerektiği, ayrı ayrı incelemeye tabi tutulmaktadır²³. Genel olarak iptal davalarında, o idari işlemi yapan idari makamın; tam yargı davalarında ise, tazmin yükümlülüğü bakımından sorumlu olan idari makamın davalı konumda gösterileceği ifade edilebilir²⁴. Bu kapsamda açılacak davada husumetin yöneltileceği tarafın “*hukuken tanınan bir kişi olması ya da bu kişiyi temsil edebilme yeteneğine sahip olması*” gerekmektedir²⁵. Bununla birlikte, özel hukuk kişilerinin davalı olarak gösterilip gösterilemeyeceği meselesi yönünden; dava türlerinin farklı özelliklerinden hareketle açıklama yapılması yetersiz olacaktır. Zira tartışılan husus; özel hukuk kişilerinin idari yargılama hukuku bakımından davalı olup olamayacağı hususundan ileri gelmektedir. O halde, kural-istisna diyalektiğinde; özel hukuk kişilerinin idari davalarda davalı olup olamayacağını açıklamak gerekecektir.

Bu bağlamda örneğin imtiyaz sözleşmesi kapsamında bir faaliyeti yerine getiren özel hukuk kişinin açılacak idari davada davalı konumda olabileceğinden bahsedilebilir²⁶. Gerçekten, imtiyaz sözleşmelerinde özel hukuk kişileri, belirli hususları üstlenmesi neticesinde o faaliyeti yürütmekte ve bu kapsamda sorumluluğu doğabilmektedir²⁷. Keza Göreli’ye göre, “*idari davalarda hasmın bir idari makam olması zaruriyeti vardır. Müstesna olarak yalnız idari kaza mercilerinden sadır olan kazai kararların temyizi suretiyle idari*

²⁰ Bkz. Karahanoğulları, Onur, Kamu Hizmeti (Kavram ve Hukuksal Rejim), Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s.322 vd. Ayrıca bkz. Braconnier, Stéphane, Droits des services publics, 2. Baskı, PUF, Paris, 2007, s.164.

²¹ Erkut, Celal, İptal Davasının Konusu Oluşturması Açısından İdari İşlemin Kimliği, Danıştay Yayınları, Ankara, 1990, s.15; Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s.303.

²² Yaşar, H. Nuri, İdare Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 2014, s.257; İnanç, Mehmet, Özel Hukuk Tüzelkişilerinin İdari İşlemleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.47.

²³ Yenice, Kazım/Esin, Yüksel, Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü, Arısan Matbaacılık, Ankara, 1983, s.500 vd. Kaplan, Gürsel, “Danıştay Kararları ve İlgili Özel Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Prof. Dr. İlhan Özyay’a Armağan), Cilt:69, Sayı:1-2, 2011, s.359; Ulusoy, Ali D., İdari Yargılama Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.173.

²⁴ Ulusoy, s.173; Karahanoğulları, Onur, İdari Yargı İdarenin Hukukla Zorlanması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s.398.

²⁵ Ulusoy, s.174.

²⁶ Karahanoğulları, s.397; Ayaydın, s.629. Bununla birlikte doktrinde idari davalar bakımından davalı olarak “*kesinlikle*” idarenin olması gerektiği de ileri sürülmektedir. Coşkun, Sabri/Karyağdı, Müjgan, İdari Yargılama Usulü Örnek İçtihatlar-Yorumlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s.109.

²⁷ Bkz. Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut, İdare Hukuku Cilt-II: İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s.794. Bu yaklaşımın doğru olmadığı yönünde; Kaya, Cemil, “İdari Yargıda Husumet”, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Kabul Edilişinin 35. Yıl Dönümü Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.26.

makamlar tarafından açılacak davalarda husumet fertlere tevcih edilebilir²⁸. Ayrıca doktrinde, Fransız hukuku bakımından özel hukuk kişilerinin bir kamu hizmetinin görülmesi dahilinde kamusal yetki kullanımı neticesinde gerçekleştirdiği işlemlerin idari işlem sayılarak dava konusu edildiği ifade edilmektedir²⁹. Buna koşut biçimde Türk hukuku açısından da önceki dönemde organize sanayi bölgelerinin yaptığı kamulaştırma işlemlerinin³⁰ iptali için idari yargıda açılan davalarda; organize sanayi bölgeleri –kanun koyucu tarafından özel hukuk kişisi olarak nitelendirilmesine rağmen– davalı olarak kabul edilmiştir³¹.

Nihayet, özel hukuk kişisi olduğu ifade edilmeyen ve fakat kamu tüzelkişiliğini haiz olmayan tüzelkişiler bakımından nasıl bir yöntemin izlenmesi gerektiği de açıklanmalıdır. Nitekim bu kuruluşların idari makam sıfatını haiz olup olmadığı, pozitif hukuk metinlerinde kendisine verilen görev ve yetkilerin özellikleri göz önüne alınacak belirlenmekte ve bunun neticesinde bazı hukuki sonuçlar doğmaktadır. Şayet özel hukuk kişilerinin yahut kamu tüzelkişiliğini haiz olmayan tüzelkişiliklerin de idari işlem ya da eylem yapabildiğinden bahsedilebiliyorsa, bu hukuki tasarruflardan doğan uyuşmazlıkların çözümünün de kural olarak idari yargının görev alanına girdiği ifade edilebilmelidir³². O halde idari yargılama hukukunda idari faaliyet yürüten özel hukuk kişilerinin tesis ettiği işlem veya eylem neticesinde davalı olup olamayacağı sorusu akla gelmektedir³³. Esasen, çalışmada bu husus üzerinde durulacak ve Uyuşmazlık Mahkemesinin konuya bakış açısı çeşitli kararlarından hareketle ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bunun öncesinde “*husumet*” kavramının idari yargılama usulünde taşıdığı önemin ve yanlış kişiyi davalı olarak göstermenin sonucunun ne olduğunun irdelenmesi, konuya derinlik kazandıracığından öncelikle, bu hususun değerlendirilmesine geçilecektir.

III. İdari Yargılama Hukukunda Husumetin Kamu Düzeninden Oluşu ve Hukuki Sonuçları

İdari rejimi benimseyen ülkelerde, idari makamların idari işlev kapsamında tesis ettiği hukuki tasarrufların yargısal denetimini gerçekleştirecek özgün idari yargılama düzeninin oluşturulması, bazı özellikleri nedeniyle adli yargıdan ayrılma halini de gündeme getirmiştir³⁴. Bu kapsamda idari yargılama hukukunun bazı özellikleri adli yargı düzeninden

²⁸ Görelî, İ. Hakkı, Devlet Şûrası, Yeni Matbaa, Ankara, 1953, s.258.

²⁹ Tan, Turgut, İdare Hukuku, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s.720.

³⁰ AYM'nin organize sanayi bölgelerinin kamulaştırma yapma yetkisinin anayasaya aykırı olduğunu belirterek ilgili yasal kuralı iptal ettiği kararına göre; “(...) OSB'nin bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu açıkça kurala bağlandığından OSB'ye kamulaştırma yetkisi tanınması, özel mülkiyetteki bir taşınmaz kamulaştırılmasına yönelik olarak Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırılık teşkil etmektedir”. AYM. E.2013/49, K.2013/25, T.31.10.2013, RG.28.12.2013-28865.

³¹ Yıldırım/Çınarlı, s.224-225; İnanç, s.109.

³² Bu halde, idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlıkta özel hukuk kişilerinin davalı konumda gösterilmesi halinde izlenecek usulden bahsedilmesi gerekmektedir. Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s.391 vd.

³³ Bkz. Ulusoy, s.176; Yıldırım, Ramazan/Çınarlı, Serkan, Türk İdari Yargılama Hukukunun Dersleri, Astana Yayıncılık, Ankara, 2018, s.223.

³⁴ Bkz. Freedeman, Charles E., Modern Fransa'da Danıştay (çev. Gökten, Işık), Danıştay Yayınları, Ankara, 1971, s.10-11; Burdeau, François, Histoire du droit administratif, PUF, Paris, 1995, s.115 vd.; ayrıca bkz. Gözübüyük, A. Şeref, Amerika ve Türkiye'de İdarenin Kazaî Denetlenmesi, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1961, s.11; Derbil, Süheyy, İdare Hukuku Cilt-I, 4. Baskı, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, 1974, s.151; Crozat, B., Fransız Devlet Şurasının Son Temayülleri, Cezaevi Matbaası, Ankara, 1937, s.5.

farklılık arz etmektedir. İdari yargılama hukukunda husumetin kamu düzeninden olması hali de bunlardan biridir³⁵. Diğer yargı düzenlerinden ayrıık biçimde idari yargı düzeninde hasmın yanlış gösterilmesi, davanın reddedilmesi sonucunu doğurmaz³⁶. Bununla birlikte, İYUK md.14/1 hükmüyle birlikte değerlendirildiğinde husumet kavramının ilk inceleme aşamasında değerlendirilen bir unsur olduğunu, idari davada hasmın gösterilmesi gerektiğini ve bu yönüyle davanın doğru kişiye yöneltilmemesi halinin usulî açıdan bazı hukuki sonuçlar doğurabileceğini söylemek mümkündür³⁷. Bireylerin mahkemeye erişim hakkı da gözetilerek davalı tarafı yanlış göstermesi halinde –husumet kavramı kamu düzeninden olduğundan– bunun yargı mercii tarafından kendiliğinden düzeltilbileceği de ifade edilmelidir³⁸. Yani, bireylerin idari davada hangi özneyi davalı olarak gösterebileceğini bilemeyeceği öngörülerek, bu endişenin “*hasım düzeltme*” yoluyla yargı mercii tarafından giderildiğinden bahsedilebilir³⁹. Keza, belirli hallerde idari makamların kanunla ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kaldırılması, isminin değiştirilmesi gibi durumlar da ortaya çıkabildiğinden; davalının yanlış gösterildiği hallerde hasım düzeltme kararı verilmesinin hak kaybını önlediği ileri sürülebilecektir⁴⁰. Bu sayede ilgili kuruluş, hasım düzeltme kararının verilmesi neticesinde açılan idari davaya taraf olma sıfatını kazanacaktır. Bu kapsamda idari davayı açan davacının doğru hasmı göstererek yeniden dava açması yerine usul ekonomisi ilkesi çerçevesinde, davanın görümüne devam edilmesinin daha isabetli olduğu da ifade edilebilir⁴¹.

Belirtilecek olursa, bu durumda hasım düzeltme kararı yargılamaya konu uyuşmazlığı nihai biçimde çözümlenmeyen “*ara karar*” niteliğinde olduğundan, bu karara karşı ayrıca doğrudan kanun yoluna başvurulması gibi bir ihtimalden de bahsedilemeyecektir⁴². Bu kapsamda yargı mercii tarafından davayı açan kişilerin iradesine karşın bir düzeltme hali söz konusu olmaktadır. Başka bir deyişle, davayı açan kişinin davalı öznenin kim olarak gösterileceği konusundaki iradesi ne yönde olursa olsun; yargı mercii tarafından ilgili kuruluş tespit edilerek, davalı konumda gösterilecektir⁴³. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesi tarafından bu husus gözden kaçırılmışsa; kanun yoluna başvurulduğunda bunun tespit edilmesi, kararın bozulmasına neden olacaktır⁴⁴. Bu yönüyle, idari yargılama hukukunda yanlış gösterilmesi halinde resen düzeltilen ve bu yönüyle de “*doğru olacağı varsayılan*” bir husus olarak husumet konusunun fazlaca üzerinde durulmadığını ve ehliyet kavramıyla bir arada değerlendirildiğini söylemek gerekecektir⁴⁵.

³⁵ Zabunoğlu, s.501; Burtan, Ç. Burak, İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet, Der Yayınları, İstanbul, 2018, s.146.

³⁶ Yıldırım/Çınarlı, s.222.

³⁷ Zabunoğlu, s.500; Özdemir, s.72; Gündüz, s.222.

³⁸ Ulusoy, s.175.

³⁹ Ulusoy, s.175.

⁴⁰ Zabunoğlu, s.502-503.

⁴¹ Bkz. Berk, Kahraman, “İdare Hukukuna ve İdari Yargıya İlişkin Değerlendirmeler-I”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:65, Sayı:2, 2007, s.46; Burtan, s.147.

⁴² Kara, Seyfettin, “İdari Yargılamaya Usulünde İslah”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:10, 2017, s.439; Işıklar, Celal, “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usûlü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt:1, Sayı:6, 2011, s.104.

⁴³ Tosun, Mehmet/Tan, Emre, “İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından İnceleme)”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:5, 2015, s.833.

⁴⁴ Kaya, s.26.

⁴⁵ Bkz. Çelikkol, Hüseyin, “İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet”, Adalet Dergisi, Yıl:76, Sayı:3, Ankara, 1985, s.749 vd. İdari yargılama usulü bakımından İYUK’ta davacı ehliyetinden bahsedilmekle birlikte, davalı ehliyetinden bahsedilmediği hakkında bkz. Özdemir, s.71.

Ancak, husumet kavramı aynı zamanda idari yargının görev alanını ilgilendirmektedir. Özellikle, idari yargı düzeninde davalı konumunda mutlaka kamu kurum ya da kuruluşunun yer alması gerektiği düşüncesi, belirli hallerde uyuşmazlığın çözümünün hangi yargı düzenine girdiği sorusunun cevabında ele alınan tek ölçüt olarak belirginleşmektedir. Bu doğrultuda, organik kritere verilecek önem çerçevesinde idari yargının görev alanının husumet kavramından etkilenebileceği vurgulanmalıdır. Örneğin, kural olarak idari yargılama hukukunda özel hukuk kişileri doğrudan davalı sıfatıyla gösterilemeyeceğinden; bir kamu görevlisine karşı dava açılması halinde davanın görev yönünden reddedilmesi hali söz konusu olacaktır⁴⁶. Dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesinin, ilgili uyuşmazlıkta husumetin hangi özneye yöneltildiğinden hareketle görev alanını belirlemesine karşın; idari davalarda davalı öznenin kimler olabileceği ve idari işlev çerçevesinde hareket eden özel hukuk kişilerinin durumu önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Uyuşmazlık Mahkemesinin konu hakkında vermiş olduğu kararlar ele alınarak, yakın tarihli kararlarında izlediği yaklaşım irdelenmektedir.

IV. Uyuşmazlık Mahkemesinin Özel Hukuk Kişilerinin İdari İşlemleri Bağlamındaki Nitelermeleri

İdari yargının görev alanının anayasada ayrıca düzenlenmesi, adli yargıdan farklı birtakım özelliklerinin bulunması; bu yargı düzenleri arasında uyuşmazlığın çözümünde kimin görevli olacağı meselesinin halledilmesi gereksinimini doğurmuştur⁴⁷. Bu kapsamda idari rejimi benimseyen ülkelerde idari yargı düzeninin görev alanının korunması ve bunun için de Uyuşmazlık Mahkemesinin yargılama faaliyetini icra etmesi gerekmektedir⁴⁸. Bu doğrultuda, aksine özel nitelikte bir kanun hükmü bulunmadığı sürece; idari işlem, eylem ya da sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar bakımından idari yargı merciinin görevli olduğu ifade edilebilecektir⁴⁹. Bu kapsamda, idari davaların varlığından bahsederken uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki tasarrufun nitelmesi (=idari nitelikte olup olmadığı değerlendirmesi) yapılmaktadır⁵⁰. Ne var ki, bu nitelme yapılırken; o hukuki tasarrufun kim tarafından yapıldığı da önem arz etmektedir. Gerçekten maddi kriterin yanında organik kriter, günümüzde ortaya çıkan bu gibi meseleleri tek başına çözümlenmek bakımından yetersiz kalsa da ele alınan ve değerlendirilen bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır⁵¹.

Bu noktada şöyle bir çıkarım yapılabilir: idari makam yoksa, organik kriter uygulandığında idari uyuşmazlığın varlığından da bahsedilemeyeceğinden ilgili uyuşmazlığın çözümünde adli yargı görevli olacaktır. Yani, idari makam tarafından gerçekleştirilen bir idari tasarruf yoksa; idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın varlığından da bahsedilemeyecektir. Bu yaklaşım tarzı organik kriteri ön planda tutan ve fakat maddi kriter

⁴⁶ Kaplan, İdari Yargılama Hukuku, s.202.

⁴⁷ Duran, Lütfi, “Uyuşmazlık Mahkemesi İçtihatlarına Göre Selbi Vazife İhtilafı”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:16, Sayı:3-4, 1950, s.690.

⁴⁸ Günday, s.355; Yayla, Yıldızhan, “Uyuşmazlık Mahkemesi ve Geleceği Üzerine”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:34, Sayı:1-4, 1968, s.202.

⁴⁹ Özay, İl Han, “Türkiye’de İdari Yargının İşlev ve Kapsamı”, İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Danıştay Yayınları, Ankara, 1982, s.28.

⁵⁰ Günday, Metin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdari Yargıda Uygulanma Alanı”, İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü Danıştay Sempozyumu 133. Yıl, Danıştay Yayınları, Ankara, 2001, s.79.

⁵¹ Bu kriterin ele alınış biçimi açısından bkz. CE. 6 décembre 1907, Compagnie des chemins de fer de l’Est et autres, aktaran; Lachaume, Jean-François, Droit administratif, PUF, Paris, 1983, s.231.

çerçevesinde özel hukuk kişilerinin de belirli hallerde idari tasarruf tesis edebileceği ihtimalini atlayan yapıdadır⁵². Zira idari makamlar her zaman idare işlevi çerçevesinde faaliyette bulunmadığı gibi, özel hukuk kişilerinin gördüğü idari faaliyetler nedeniyle kamu gücü usullerinden yararlanması ihtimali de ortaya çıkabilmektedir⁵³. Bu nedenle özel hukuk kişilerinin yerine getirdiği idari faaliyetler bakımından ortaya çıkabilecek hukuki uyumsuzlukların çözümü, bu yaklaşım biçimine göre “organik ölçüt engelini aşamayarak⁵⁴” adli yargının görev alanında bırakılmaktadır⁵⁵.

Bu yaklaşım biçiminin ortaya çıkarabileceği olumsuz neticelerin önlenmesi adına Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından belirli kavramlardan yola çıkarak farklı bir yaklaşım tarzı benimsenmeye çalışılmıştır. Özellikle idari makam olup olmadığı konusunda tereddüde düşülen kuruluşlar bakımından; “*kamu kurumu niteliği ağır basan*”, “*kamu tüzelkişiliğine yaklaşan*” ifadeleri kullanılmak suretiyle uyumsuzluğun idari yargının görev alanında bırakılması söz konusu olmuştur⁵⁶. Bu sayede uyumsuzluğun idari uyumsuzluk olduğu vurgusu yapılarak, bu kuruluşların açılacak idari davalarda davalı olarak gösterilebilmesinin önü açılmıştır. Öyle ki, bu kuruluşlar “*kamu tüzelkişiliğine yaklaşan*” nitelik arz ettiklerinden ötürü davalı olarak da gösterilebilecektir⁵⁷. Bu gibi hallerde Uyuşmazlık Mahkemesinin, uyumsuzluğun vasfını irdelerken maddi kriteri kullandığı ve bu doğrultuda organik kriterin de bütünlüğün sağlanması amacıyla ele aldığı görülmektedir⁵⁸.

Çoğu halde mantıksal yürütüm; hukuki tasarrufun temel hak ve hürriyetleri etkileme potansiyelinden ve işlevinden hareketle nitelendirilmesi (=hukuki tasarrufun idari nitelik taşıması) ve bu kapsamda bu tasarrufu tesis eden kuruluşun sonrasında organik yönden değerlendirilmesi şeklinde olmuştur. Yani, ilgili kuruluş; çoğu kez, ilgili uyumsuzluğa konu olay çerçevesinde kamu gücü usullerinden yararlanıp yararlanmadığı ve temel hak ve hürriyetler üzerinde etki üretip üretmediği sorularına verilen cevaplara göre nitelendirilmiştir⁵⁹. Bu sayede (=bazı özel hukuk kişilerinin kamu tüzelkişisi olarak sayılması⁶⁰) teorideki olası kopukluklar da giderilmiş olmaktadır. Zira bu yaklaşım biçimi benimsendiğinde; uyumsuzluğu doğuran hukuki tasarrufu yapan özne idari makam olarak nitelendirildiğinden; davalı olarak yine idari makam gösterilmekte ve uyumsuzluğun çözümü idari yargının görev alanına girmiş olmaktadır⁶¹. Uyuşmazlık Mahkemesinin çeşitli kararlarında da bu yaklaşım biçimi açıkça görülebilmektedir. Örneğin, Uyuşmazlık Mahkemesinin bir kararına göre,

⁵² Esasen bu husus, idari yargı düzeninin görev alanının belirlenmesi noktasında oldukça önemlidir. Bkz. İnanç, s.79.

⁵³ Fransız hukukunda bu yaklaşımın kabul edildiği görülmektedir. Bkz. CE Ass. 31 juillet 1942, Monpeurt, aktaran; Long, Marceau/Weil, Prosper/Braibant, Guy vd., Les grands arrêts de la jurisprudence administrative, 20. Baskı, Dalloz, Paris, 2015, s.301; CE. 17 février 1992, Textron c/Afnor, aktaran; Turinetti, Alice, La Normalisation: Etude en droit économique, Éditions Connaissances et Savoirs, 2018, s.132.

⁵⁴ İnanç, s.79.

⁵⁵ Bkz. Gündüz, s.240.

⁵⁶ Gözler, Kemal, İdare Hukuku Cilt-I, 3. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2019, s.245.

⁵⁷ Doktrinde Gözler, isabetli biçimde özel hukuk kişilerinin de kamu hizmeti faaliyeti yürütebildiğini ifade etmekte ve Uyuşmazlık Mahkemesinin bu gibi nitelendirmelerini “*talihsizlik*” olarak yorumlamaktadır. Gözler, s.245.

⁵⁸ Aktaş, Gülsüm, “Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarında İdari Yargının Görev Alanı Ölçütleri (Belirlenebilir Mi?)”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:5, 2015, s.6.

⁵⁹ Yıldırım, Turan, “İdari İşlemler”, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.332.

⁶⁰ Kaya, s.31.

⁶¹ Özdemir, s.68.

“Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfının, kurucuları ile organlarının tümüyle kamu görevlilerinden oluştuğu ve genel bütçeli idare bütçesinde yer alan kamu hizmetinin yerine getirilmesi amacıyla kurulduğu dikkate alındığında, yapısı ve işlevleri yönünden nitelik itibarıyla kamusal alana taşması; bu Vakıftan yararlananlar ile sözleşme ilişkisi kurulmadan önce ya da olayımızda olduğu gibi kurulmuş bulunan sözleşmeden bağımsız şekilde, lojman tahsisi konusunda Vakıf Konut Yönetmeliğinde belirtilen yetkili komisyonlarca tesis edilen işlemlerin, adalet hizmetiyle birlikte yürüyen ve ona bitişik idari nitelik taşıması karşısında, davacının oturmakta olduğu lojmanın tahsis şeklinin değiştirilmesi yolundaki başvurusunun Vakıf Yönetim Kurulunca reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde, idari yargı yeri görevli bulunmaktadır⁶²”. Bir başka kararında ise Uyuşmazlık Mahkemesi, “Yarıştta kazanan atları belirleyen Komiserler Kurulu kararının iptali ile altılı ganyan ödülünün kendisine verilmesi istemiyle açılan davanın, idari yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiği(ne)⁶³” hükmetmiştir.

Bununla birlikte, Uyuşmazlık Mahkemesinin bu yaklaşım biçimi karşısında şu sorular da akla gelmektedir: Bir hukuki tasarrufun temel hak ve hürriyetleri etkilediği ve idari işlev çerçevesinde yapıldığı hallerde, o kuruluşun özel hukuk kişisi olarak nitelendirilmesi halinde, uyuşmazlığın çözümü hangi yargı düzeninde olacaktır? Özellikle, idari davalarda davalı sıfatında bir idari makamın bulunması prensibi karşısında; bir özel hukuk kişisini davalı taraf olarak ele almak mümkün olabilir mi? Şayet, idari yargılama hukukunda husumet kavramının ele alınış biçimine mutlak değer verilirse; özel hukuk kişiliği formunda olan bir kuruluşun davalı taraf olacağından bahsedilemeyeceğinden; uyuşmazlığın çözümünde idari yargının görevli olmadığı sonucuna ulaşılabilecektir⁶⁴. Uyuşmazlık Mahkemesi, esasen bazı uyuşmazlıkları o kuruluşun “*kamu kurumu niteliğinin ağır basması*” ya da “*kamu tüzelkişiliğine yaklaşması*” gibi belirsiz kavramlarla niteleyerek çözüme bağlasa da yakın tarihli bazı kararlarında “*kamu hizmeti olduğunu belirttiği faaliyet kapsamında*” yapılan hukuki tasarrufun niteliğini dahi değerlendirmeden; organik kriterden hareketle uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevli olduğuna hükmetmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın devamında, Uyuşmazlık Mahkemesinin bu yaklaşım biçimini nasıl olduğu somutlaştırılacak; sonrasında bu yaklaşım biçiminin yaratacağı sakıncalar ifade edilecektir.

V. Uyuşmazlık Mahkemesinin Yaklaşımının Somutlaştırılması

Uyuşmazlık Mahkemesinin bir hukuki uyuşmazlığın çözümünde kullandığı kriterlerden biri olan organik kriter çoğu halde mutlak anlam atfedilmediği, maddi kriter ele alınmadan verilecek kararların yetersiz kalacağı ifade edilebilir⁶⁵. Bununla birlikte, Uyuşmazlık Mahkemesi çalışma konusunu teşkil eden elektrik dağıtım faaliyetleriyle ilgili kararlarında organik kriterle mutlak anlam verilerek; uyuşmazlığın çözümünde görevli yargı düzeninin idari yargı olabilmesi için, kamu kuruluşunun bulunması gerektiği sonucuna

⁶² UM. E.1999/1, K.1999/11, T.03.05.1999, (kararlar.uysuzmazlik.gov.tr, UM. İçtihat Bilgi Bankası), Erişim T.02.03.2021.

⁶³ UM. E.1995/2, K.1995/1, T.13.02.1995, RG.20.03.1995-22233.

⁶⁴ Aktaş, Batuhan/Seyhan, Serkan, “Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Işığında İdari Yargının Görev Alanının Belirlenmesine İlişkin Bir İnceleme”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:144, 2019, s.122. Bununla birlikte Danıştay’ın, idari sözleşmeden kaynaklanan bir uyuşmazlık kapsamında “*özel hukuk kişisinin*” davalı olarak gösterildiği bir davanın esasını incelediği ifade edilmektedir. Bkz. Özdemir, s.71.

⁶⁵ Karaman, Ebru, Türk İdari Yargısının Görev Alanının Anayasal Dayanağı (Fransız İdari Yargısı ile Karşılaştırılmalı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.54-55; Aktaş/Seyhan, s.122.

vardığı görülmektedir⁶⁶. Nitekim Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından, bir şirketin lisanssız enerji üretimi için yapmış olduğu başvurunun reddine ilişkin Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinin (“MEDAŞ”) işleminin iptali istemiyle açılan davada, “davanın açıldığı tarihte davalı konumunda kamu kuruluşu niteliği taşımayan MEDAŞ olması karşısında idari yargı yetkisi kapsamında açılmış bir idari dava bulunduğundan söz etmenin olanaksız olduğu” ifade edilerek uyuşmazlığın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğuna karar verilmiştir⁶⁷. Benzer biçimde başvuru şirketin ilgili bölgede lisanssız güneş enerjisi santrali bağlantısı için yaptığı başvurunun MEDAŞ tarafından reddedilmesi işleminin iptali istemiyle açılan davada Uyuşmazlık Mahkemesinin aynı gerekçeyle uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevli olduğuna karar verdiği görülmektedir⁶⁸. Yine, bir elektrik dağıtım şirketinin ilgili şirket hakkında “EBYS yetkili elektrikçi giriş sistemine girişinin kapatılmasına ilişkin işlemi⁶⁹” sebebiyle ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümünde –o işlemin hukuki niteliği incelenmeksizin; yalnızca işlemi tesis eden kuruluşun kamu kuruluşu olmadığından ötürü (“BEDAŞ”)– Uyuşmazlık Mahkemesince adli yargının görevli olduğuna karar verilmiştir. Bunun yanında, bir çocuğun evinin önündeki bahçede oynarken yüksek gerilim hattının koparak yaralanmasına ve engelli olmasına sebep olduğu olay bakımından; faaliyetin hukuki niteliği yapılmaksızın dağıtım şirketinin (“Enerjisa Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.”) özel hukuk kişisi olduğundan ve bu kapsamda davalı konumda idari makamın bulunmadığından hareketle uyuşmazlığın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğuna karar verilmiştir⁷⁰.

Bununla birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi, başka bir karara konu olayda “üstün ayrıcalıklara sahip olan ve yükümlülükler rejimine tabi tutulan, sorumluluğu ile denetimi son tahlilde bir kamu otoritesi tarafından üstlenilen kamu hizmeti niteliğindeki elektrik dağıtım faaliyetini yürüten davalı Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ. Genel Müdürlüğü (TEDAŞ) ile davacı şirket arasında (...) alıntılanan mevzuat çerçevesinde verilen yetkinin kullanımı sırasında kamu gücüne dayalı, re’sen ve tek yanlı olarak tesis edilen proje onay bedelinin iadesi davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu sonucuna⁷¹” varmıştır. Bu kapsamda Uyuşmazlık Mahkemesi konuyla ilgili kararlarında “elektrik dağıtım faaliyetinin kamu hizmeti niteliğine” de vurgu yapmıştır⁷². Burada Uyuşmazlık Mahkemesinin nitel kamu hizmetinin varlığından bahsettiği ve bu çerçevede karar verdiği de ifade

⁶⁶ Oysa bu konuda Danıştay’ın görüşü farklılık arz etmektedir. Nitekim Ulusoy’un belirttiği üzere; Danıştay, “ruhsat usulü ile elektrik dağıtım hizmeti yürüten özel kişiye karşı, hizmetten yararlanan kişinin açtığı iptal davasını kabul etmiş ve davalı olarak özel kişinin gösterilmesi uygun bulunmuştur”. Ulusoy, s.177. Bu görüşün idari yargının görev alanının belirlenmesi açısından uygulamada yararlı bir ölçüt olduğu yönünde; Kalabalık, Halil, İdari Yargılama Usulü Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.113.

⁶⁷ UM. E.2019/811, K.2020/21, T.27.01.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2020/544, K.2020/579, T.26.10.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁶⁸ UM. E.2020/39, K.2020/47, T.27.01.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁶⁹ UM. E.2020/343, K.2020/406, T.22.06.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷⁰ UM. E.2019/526, K.2019/839, T.23.12.2019, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷¹ UM. E.2020/604, K.2020/711, T.23.11.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷² Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından yapılan bu nitelemenin pek çok kararda yer aldığı görülmektedir. Bkz. UM. E.2019/907, K.2020/192, T.27.04.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2019/906, K.2020/190, T.27.04.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021. Elektrik dağıtım faaliyetlerinin “kamu hizmeti niteliğini” taşıdığı yönünde ayrıca bkz. Gönen, Yakup, “Elektrik Piyasası Faaliyetlerinin Kamu Hizmeti Niteliğine İlişkin Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:14, Sayı:2, 2010, s.367; Kızıl Voyvoda, Özlem/Voyvoda, Ebru, “Türkiye’de Enerji Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Hukuk Düzenlemeleri”, Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı:2019/1, 2019, s.148.

edilmelidir⁷³. Zira benzer “güneş elektrik santrali geçici kabul bedelinin yasal faiziyle beraber istenmesi” örneklerinde, Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında bu vurgunun yapıldığı görülmektedir⁷⁴. Aslında bu yaklaşım tarzına göre özel hukuk kişilerinin özel hukuk hükümlerine göre bir idari faaliyeti sunması; onun kamusal niteliğini etkilememektedir⁷⁵. Bunun sonucu olarak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun asli ve olağan sorumluluğu devam edecektir⁷⁶. Bununla birlikte, Uyuşmazlık Mahkemesinin benimsediği şekilde “*kamu hizmeti niteliği taşıyan elektrik dağıtım faaliyetinin*”; kamu kurumu niteliğindeki TEDAŞ tarafından yürütülmesinden ve bu çerçevede üstün ayrıcalıkların kullanılarak⁷⁷ tek yanlı işlem tesis edilmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü idari yargının görev alanına girmekte ancak; bu konuda diğer dağıtım şirketleri tarafından yapılan işlemler ya da eylemlerden doğan uyuşmazlıklar doğrudan adli yargının görev alanına girmiş olmaktadır.

Esasen elektrik dağıtım faaliyeti bakımından görevli kuruluş olarak Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinin (“TEDAŞ”) bir iktisadi devlet teşekkülü ve bu kapsamda kamu kuruluşu olduğu ifade edilmektedir⁷⁸. Bununla birlikte, elektrik dağıtım bölgeleri açısından hisselerin blok olarak satış yönteminin uygulanmasına karar verilmiş ve bu bölgelerin özelleştirilmesi söz konusu olmuştur⁷⁹. Ancak, söz konusu dağıtım bölgesindeki altyapının ve benzeri varlıkların işletme hakkı devrine bağlı olarak mülkiyeti TEDAŞ bünyesinde kalmaya devam etmekte olup; bağlantı başvuruları hakkında karar verme yetkisi ise yatırımcı olarak ilgili şirketin yetkisinde kalmaktadır⁸⁰. Dağıtım faaliyeti yürüten şirketler, kamu hizmetinin unsurları açısından değerlendirildiğinde; bağlantı hizmetini eşit ve tarafsız biçimde sunmakla yükümlüdür⁸¹. Belirtmek gerekirse, ilgili dağıtım bölgesinde tekel olarak faaliyet gösterecek⁸² bu şirketler bakımından başvurunun reddi işlemin yapılması; ilgili bağlantıyı yapmak isteyen başvuru sahiplerinin yönünden başta AY md.48 kapsamında güvence

⁷³ Niteliği gereği kamu hizmeti kavramı hakkında bkz. Tan, s.359.

⁷⁴ UM. E.2012/129, K.2013/621, T.13.05.2013, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷⁵ Özcan, E. Elvin, İdare Hukuku Açısından Türkiye’de Elektrik Sektörünün Regülasyonu ve Avrupa Birliği, Rusya, Çin ve Güney Amerika Uygulamaları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s.23. Ayrıca bkz. Lamarque, Jean, Recherches sur l’application du droit privé aux services publics administratifs, LGDJ, Paris, 1960, s.37.

⁷⁶ Özcan, s.23.

⁷⁷ UM. E.2019/697, K.2020/332, T.28.05.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2020/58, K.2020/68, T.27.01.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2020/304, K.2020/346, T.28.05.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷⁸ UM. E.2019/435, K.2019/860, T.23.12.2019, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁷⁹ Elektrik dağıtım faaliyetlerinin özelleştirilmesi hakkında bkz. Çavuşoğlu, G. Filiz, “Elektrik Dağıtım Hizmetlerinin Özelleştirmesi Hakkında Kısa Bir Değerlendirme”, Fasikül Hukuk Dergisi, Cilt:10, Sayı:109, 2018, s.37; Kaya, Yağmur, “Türkiye’de Özelleştirmelerin İstihdam Etkileri: Elektrik Dağıtım Şirketleri Üzerine Bir İnceleme”, Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, 2020, s.8-9; Cengiz, Sibel, “Türkiye’nin Elektrik Enerjisi Piyasasında Yeniden Yapılanma”, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, 2006, s.146.

⁸⁰ Elektrik dağıtım faaliyetini yürüten kişilerin ayrıcalıklarının olduğu hakkında bkz. Çınar, H. Yusuf, Elektrik Piyasasında Dağıtım Faaliyetine İlişkin Lisanslama Rejimi ve Denetim, Astana Yayınları, Ankara, 2018, s.37.

⁸¹ Ergün, Ç. Evrim, Elektrik Piyasasında Kamu Hizmeti, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2010, s.61.

⁸² Atiyas, İzak/Oder, Burak, Türkiye’de Özelleştirmenin Hukuk ve Ekonomisi, TEPAV Yayınları, Ankara, 2008, s.23; Gönen, s.364; Ergün, s.143-144; Kır, Atif, Kamu Hizmetinin Görülme Usullerinden Ruhsat Usulü ve Elektrik Piyasası Örneği, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2013, s.191.

altına alınan sözleşme kurma ve çalışma hürriyeti⁸³ olmak üzere mülkiyet hakkı gibi çeşitli temel hak ve hürriyetlere müdahale niteliği arz etmektedir. Keza, yüksek gerilim hattının bakımından meydana gelen ihmal neticesinde ortaya çıkan zararın abonelik ilişkisi çerçevesinde olduğu ileri sürmek mümkün değildir⁸⁴. Ancak Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlığa neden olan elektrik dağıtım şirketlerinin işlem ve eylemlerinin hukuki niteliğini irdelemeksizin; kuruluşun “*özel hukuk kişisi*” olması nedeniyle davalı konumda gösterilemeyeceğini ve idari yargının görevli olamayacağına karar vermiştir⁸⁵.

Önceki kararlarından farklı olarak Uyuşmazlık Mahkemesinin bu gibi kuruluşlar yönünden “*kamu kurumu niteliği ağır basan*” ya da “*kamu tüzelkişiliğine yaklaşan*” ifadelerini kullanmadığı, faaliyet esnasında yapılan işlemin ya da eylemin temel hak ve hürriyetlere etkisini irdelemediği, idari yargının görev alanını belirlerken kullanılan kamu hizmeti kavramıyla⁸⁶ “*ilgili bağın*” kurulmadığı; bu kapsamda maddi kriter özelinde herhangi bir değerlendirme yapmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Dolayısıyla bu açıklamalardan hareket edildiğinde; idari davaya konu olabilecek uyuşmazlığın nitelendirilmesinden ziyade davalı konumda olabilecek idari makamın bulunup bulunmaması meselesinin önem kazandığı görülmektedir⁸⁷. Nitekim Uyuşmazlık Mahkemesinin bu sonuca varırken dayandığı hukuki gerekçe, “*kural olarak, idari yargıda ancak Devlete ve kamu tüzel kişilerine karşı açılan davalara bakılabil(eceği)*⁸⁸” şeklinde somutlaştırılmıştır. Bu kapsamda bölgede tek el niteliğinde faaliyet icra etse dahi; özelleştirildiğinden hareketle, artık idari makamın bulunmadığı neticesinde varılarak uyuşmazlığın çözümü adli yargıya bırakılmış olmaktadır⁸⁹.

Halbuki, “*sorumluluğu ile denetimi son tahlilde bir kamu otoritesi tarafından üstlenilen kamu hizmeti niteliğindeki elektrik dağıtım faaliyetinden*” bahsedildiğinde; idari yargının görevli olacağını ifade etmek gerekecektir⁹⁰. Nitekim doktrinde Ulusoy, idari yargı düzeninde özel hukuk kişilerinin davalı olarak gösterilebilmesi açısından “*idare adına kamu hizmeti yürüten özel kişiye karşı, söz konusu hizmetten yararlanan üçüncü kişilerin hizmetin*

⁸³ AY md.48 “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır*”.

⁸⁴ UM. E.2019/526, K.2019/839, T.23.12.2019, Karşı oy görüşü. UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁸⁵ Bu yaklaşımın izlerine Uyuşmazlık Mahkemesi kararının bazı kararlarında rastlamak mümkündür. Bkz. UM. E.2014/627, K.2014/625, T.02.06.2014, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2014/204, K.2014/624, T.02.06.2014, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021. Oysa Danıştay’ın vermiş olduğu bazı kararlarda davalının özel hukuk kişisi olarak gösterilmesi durumunun mutlak bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı, bu doğrultuda davalı olarak özel hukuk kişisi gösterilse dahi davanın görev alanına girebileceğine karar verildiği görülmektedir. Bkz. D7D. E.2007/5384, K.2009/4019, T.07.10.2009, DD. Sayı:122, s.344. Ayrıca bkz. Tan, s.722-723.

⁸⁶ Bkz. Chapus, René, L’administration et son juge, PUF, Paris, 1999, s.57.

⁸⁷ UM. E.2014/661, K.2014/701, T.02.06.2014, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2014/354, K.2014/394, T.01.04.2014, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021 UM. E.2010/81, K.2010/193, T.04.10.2010, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁸⁸ UM. E.2020/47, K.2020/314, T.28.05.2020, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁸⁹ UM. E.2017/144, K.2017/514, T.25.09.2017, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021; UM. E.2019/575, K.2019/768, T.25.11.2019, UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021.

⁹⁰ Bkz. UM. E.2020/544, K.2020/579, T.26.10.2020, Karşı oy görüşü. UM. İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.02.03.2021. Bu noktada ilgili uyuşmazlar bakımından şayet böyle bir sonuca varılacaksa; Uyuşmazlık Mahkemesinin elektrik dağıtım faaliyetinin “*kamu hizmeti faaliyeti olmadığını*” ya da elektrik dağıtım şirketlerinin yürüttüğü faaliyetin “*idari işleve yönelmediğini*” gerekçeli olarak belirtmesinin varılan sonuç yönünden daha tutarlı olacağı kanaatindeyiz.

yürütülmesine dair kamusal özellikler taşıyan işlemler hakkında dava açabileceğini⁹¹ ifade etmektedir. Bu kapsamda Ulusoy'un vurguladığı üzere; elektrik dağıtım hizmeti yürüten özel hukuk kişisine karşı hizmetten yararlanan sıfatıyla dava açılabilmesi, Danıştay tarafından kabul edilmiştir⁹². Bununla birlikte, bir an için Uyuşmazlık Mahkemesinin bu yöndeki kararlarına karşın Danıştayın elektrik dağıtım hizmeti yürüten özel hukuk kişisine karşı açılan başka davalarda farklı yönde anlayış benimsemesi, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun⁹³ md.28/2 kapsamında “*ilgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler*” hükmüne aykırılık teşkil ettiği biçiminde yorumlanabilir⁹⁴. Ancak, burada Uyuşmazlık Mahkemesinin bu yönde ortaya koyduğu kesin nitelikteki kararına uymama halinden ziyade, idari yargı düzeninin görev alanının belirlenmesi noktasında kullanılan ölçütlerde farklılaşma hali söz konusudur⁹⁵. Gerçekten, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından ilgili kararlarda ortaya konulan yaklaşım çerçevesinde, özel hukuk kişilerinin kamusal yetki ve ayrıcalıklar kullanmak suretiyle –özel hukuk rejimini aşan nitelikte⁹⁶– yaptığı hukuki tasarruflardan kaynaklanan uyuşmazlığın çözümü idari yargının görev alanına girecektir; “*organik olarak idari makamın ya da kamu kurumuna benzer veya kamu tüzelkişiliğine yaklaşan nitelikte bir kuruluşun bulunmaması*”, o uyuşmazlığın adli yargıda çözümlenmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. O halde, idari yargılama hukukunda husumet kavramının idari yargı düzeni içinde usulî boyutunun yanında görev alanının belirlenmesi yönünden yegâne kriter olarak önem arz ettiğinden (=ölçüt değeri) bahsedilmesi gerekmektedir. Bu yönüyle, Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında hukuki tasarrufun idari niteliğinden hareketle kuruluşun niteliğinin ve uyuşmazlığın çözümleneceği yargı düzeninin belirlenmesi mantıksal yürütümünde de bir konuş söz konusu olmuştur.

VI. Sonuç

İdari yargılama hukukunda, açılan davada davalı tarafın idari makam olması gerektiği kuralı; husumet kavramı çerçevesinde önemli bir hukuki mesele teşkil etmektedir. Zira davalı tarafın idari makam olmadığı bir uyuşmazlığın çözümünde kural olarak idari yargının görevli olduğundan da söz edilemeyecektir. Esasen Uyuşmazlık Mahkemesinin organik kriteri ön planda tuttuğu ifade edilebilirse de maddi kriteri de belirli hallerde gözetildiği söylenebilir. Bu sebeptendir ki, Uyuşmazlık Mahkemesi; bazı kararlarında maddi olarak idari işlem ya da eylem formundaki hukuki tasarruflardan ileri gelen hukuki uyuşmazlıkların çözümünde idari yargının görevli olduğuna karar verirken “*kamu tüzelkişiliğine yaklaşan*”

⁹¹ Ulusoy, s.177. Benzer biçimde doktrinde Güran, Türk idare hukuku sisteminde özel hukuk tüzel kişilerinin “*idari ilişkinin aktörü olmak kaydıyla*” davalı konumda yer alabileceğini ifade etmektedir. Güran, Sait, “İdarenin ve Ajanın Sorumluluğunun Belirlenmesine İlişkin Düşünceler”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, 1979, s.58.

⁹² D13D. E.2012/1871, T.06.02.2013, aktaran; Ulusoy, s.177.

⁹³ RG.22.06.1979-16674.

⁹⁴ Çelik, Taşkın, “Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurulmasında ve Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar”, Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Görev Uyuşmazlıkları ve Uyuşmazlık Mahkemesi Sempozyumu, Ankara, 2013, s.10.

⁹⁵ Kaldı ki, Uyuşmazlık Mahkemesinin bir hukuki uyuşmazlığın hangi görevli yargı yerinde çözümleneceği konusunda vereceği kararı, o somut uyuşmazlık bakımından bağlayıcı nitelikte bir sonuç ifade etse de benzer diğer uyuşmazlıklar yönünden bu kararın bağlayıcılığı söz konusu değildir. Yeniyay, Lokman, “Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Yargı Ayrılığı Sistemi Üzerine Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:26, Sayı:1, 2020, s.173.

⁹⁶ Braconnier, s.157.

ya da “*kamu kuruluşu niteliği ağır basan*” ibarelerini kullanmıştır. Bu bağlamda, idari yargılama hukukunda husumet kavramı çerçevesinde organik kriterin kimi hallerde farklı biçimde yorumlanabildiği ve mutlak anlamıyla kullanılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Uyuşmazlık Mahkemesinin son yıllarda vermiş olduğu bazı kararlarda organik kriterin mutlak anlamıyla kullanıldığı ve idari makamın davalı olmadığı bir davanın idari yargının görev alanına girmeyeceğinin kabul edildiği görülmektedir. Bu çalışmada ayrıntılı olarak irdelenen Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında; özel hukuk kişisi formundaki elektrik dağıtım şirketleri tarafından yerine getirilen faaliyetin “*kamu hizmeti*” olarak nitelendirilmekle birlikte, bu şirketlerin sırf özel hukuk kişisi olduklarından ötürü davalı olmayacağı ve bu nedenle uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevli olduğuna hükmedildiği görülmektedir. Yani bu kararlarda, elektrik dağıtım faaliyetini gerçekleştiren özel hukuk kişilerinin hukuki niteliğine vurgu yapılarak, ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde organik kritere ağırlık verilmesi görüşü benimsenmiş durumdadır. Bu yaklaşım biçimi, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından idari yargının görev alanının belirlenmesinde kullanılan maddi kriterin işlevini de azaltmaktadır. Zira bakıldığında, ilgili kararlarda gerçekleştirilen faaliyetin kamu hizmeti olduğu ve hukuki uyuşmazlığın bu faaliyetin icrasından kaynaklandığı kabul edilmiş durumdadır. Dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesinin, öncesinde bu hukuki sorunları aşmak amacıyla kullanmış olduğu kavramların da işlevsiz hale getirildiği sonucuna varılabilir. Bu nedenle, söz konusu kararların bir arada değerlendirilmesi neticesinde; idari yargının görev alanının belirlenmesinde artık “*kamu hizmeti ölçütü*” yerine hasım sıfatıyla “*kamu kurum ya da kuruluşunun*” bulunup bulunmadığı sorusunun değer kazandığı vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

Aktaş, Batuhan/Seyhan, Serkan, “Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları Işığında İdari Yargının Görev Alanının Belirlenmesine İlişkin Bir İnceleme”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:144, 2019, (ss.105-172).

Aktaş, Gülsüm, “Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarında İdari Yargının Görev Alanı Ölçütleri (Belirlenebilir Mi?)”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:5, 2015, (ss.1-35).

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil, Türk İdare Hukuku, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil, Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.

Altay, Evren, “Danıştay’ın İdari Görevleri ve Kararları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl:18, Sayı:56, 2005, (ss.189-238).

Arat, Nilay, “İdari Uyuşmazlıkların Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri ile Halli Önündeki Engeller”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Prof. Dr. İl Han Özay’a Armağan), Cilt:69, Sayı:1-2, 2011, (ss.891-906).

Atiyas, İzak/Oder, Burak, Türkiye’de Özelleştirmenin Hukuk ve Ekonomisi, TEPAV Yayınları, Ankara, 2008.

Ayaydın, Cem, İdare Hukukuna Giriş (II), Yenilik Yayınevi, İstanbul, 2008.

Berk, Kahraman, “İdare Hukukuna ve İdari Yargıya İlişkin Değerlendirmeler-I”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:65, Sayı:2, 2007, (ss.35-48).

Bilgen, Pertev, İdare Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1999.

Braconnier, Stéphane, Droits des services publics, 2. Baskı, PUF, Paris, 2007.

Burtan, Ç. Burak, İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet, Der Yayınları, İstanbul, 2018.

Cengiz, Sibel, “Türkiye’nin Elektrik Enerjisi Piyasasında Yeniden Yapılanma”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1, 2006, (ss.117-134).

Chapus, René, *L’administration et son juge*, PUF, Paris, 1999.

Coşkun, Sabri/Karyağdı, Müjgan, *İdari Yargılama Usulü Örnek İçtihatlar-Yorumlar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.

Crozat, B., *Fransız Devlet Şurasının Son Temayülleri*, Cezaevi Matbaası, Ankara, 1937.

Çavuşoğlu, G. Filiz, “Elektrik Dağıtım Hizmetlerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kısa Bir Değerlendirme”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, Cilt:10, Sayı:109, 2018, (ss.34-41).

Çelik, Taşkın, “Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurulmasında ve Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar”, *Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Görev Uyuşmazlıkları ve Uyuşmazlık Mahkemesi Sempozyumu*, Ankara, 2013, (ss.1-17).

Çelikkol, Hüseyin, “İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet”, *Adalet Dergisi*, Yıl:76, Sayı:3, Ankara, 1985, (ss.749-770).

Çınar, H. Yusuf, *Elektrik Piyasasında Dağıtım Faaliyetine İlişkin Lisanslama Rejimi ve Denetim*, Astana Yayınları, Ankara, 2018.

Çırakman, Erol, “Hukuk Yargılama Usulünün İdari Yargıda Uygulanması”, *İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu*, Danıştay Yayınları, Ankara, 1982, (ss.102-112).

Derdiman, R. Cengiz, *İdari Yargının Genel Esasları*, 3. Baskı, Aktüel Yayıncılık, Bursa, 2014.

Duran, Lütfi, “Uyuşmazlık Mahkemesi İçtihatlarına Göre Selbi Vazife İhtilafi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt:16, Sayı:3-4, 1950, (ss.688-717).

Ergen, Cafer, *İdari Yargı Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

Ergün, Ç. Evrim, *Elektrik Piyasasında Kamu Hizmeti*, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2010.

Erkut, Celal, *İptal Davasının Konusu Oluşturması Açısından İdari İşlemin Kimliği*, Danıştay Yayınları, Ankara, 1990.

Freedeman, Charles E., *Modern Fransa’da Danıştay* (çev. Gökten, Işık), Danıştay Yayınları, Ankara, 1971.

Gönen, Yakup, “Elektrik Piyasası Faaliyetlerinin Kamu Hizmeti Niteliğine İlişkin Bir Değerlendirme”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:14, Sayı:2, 2010, (ss.359-386).

Görelî, İ. Hakkı, *Devlet Şûrası*, Yeni Matbaa, Ankara, 1953.

Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut, *İdare Hukuku Cilt-II: İdari Yargılama Hukuku*, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.

Günday, Metin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdari Yargıda Uygulanma Alanı”, *İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü Danıştay Sempozyumu 133. Yıl*, Danıştay Yayınları, Ankara, 2001, (ss.79-86).

Günday, Metin, “İdari Yargının Görev Alanının Anayasal Dayanakları”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, Sayı:14, 1997, (ss.347-358).

Gündüz, F. Ebru, *İdari Davalarda Ehliyet ve Husumet*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

Güran, Sait, “İdarenin ve Ajanın Sorumluluğunun Belirlenmesine İlişkin Düşünceler”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:12, Sayı:1, 1979, (ss.55-62).

Güzel, Oğuzhan, “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında İdarî Yargının Görev Alanına Yönelik Müdahalelerin Değerlendirilmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Cilt:17, Sayı:1-2, 2013, (ss.1483-1524).

Işıklar, Celal, “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usûlü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt:1, Sayı:6, 2011, (ss.69-140).

İnanç, Mehmet, Özel Hukuk Tüzelkişilerinin İdari İşlemleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Kaplan, Gürsel, “Danıştay Kararları ve İlgili Özel Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde İdari Yargıda Ehliyet ve Husumet”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Prof. Dr. İl Han Özay’a Armağan), Cilt:69, Sayı:1-2, 2011, (ss.349-390).

Kaplan, Gürsel, İdari Yargılama Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016.

Kara, Seyfettin, “İdari Yargılama Usulünde Islah”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:10, 2017, (ss.409-443).

Karahanoğulları, Onur, Türkiye’de İdari Yargı Tarihi, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.

Karahanoğulları, Onur, Kamu Hizmeti (Kavram ve Hukuksal Rejim), Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

Karahanoğulları, Onur, İdari Yargı İdarenin Hukukla Zorlanması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.

Karaman, Ebru, Türk İdari Yargısının Görev Alanının Anayasal Dayanağı (Fransız İdari Yargısı ile Karşılaştırmalı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Kaya, Cemil, “İdari Yargıda Husumet”, İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun Kabul Edilişinin 35. Yıl Dönümü Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, (ss.24-34).

Kaya, Yağmur, “Türkiye’de Özelleştirmelerin İstihdam Etkileri: Elektrik Dağıtım Şirketleri Üzerine Bir İnceleme”, Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, 2020, (ss.1-23).

Kır, Atıf, Kamu Hizmetinin Görülme Usullerinden Ruhsat Usulü ve Elektrik Piyasası Örneği, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2013.

Kızıl Voyvoda, Özlem/Voyvoda, Ebru, “Türkiye’de Enerji Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Hukuk Düzenlemeleri”, Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı:2019/1, 2019, (ss.127-154).

Lachaume, Jean-François, Droit administratif, PUF, Paris, 1983.

Lamarque, Jean, Recherches sur l’application du droit privé aux services publics administratifs, LGDJ, Paris, 1960.

Long, Marceau/Weil, Prosper/Braibant, Guy/Delvolvé, Pierre/Genevois, Bruno, Les grands arrêts de la jurisprudence administrative, 20. Baskı, Dalloz, Paris, 2015.

Özay, İl Han, “Türkiye’de İdari Yargının İşlev ve Kapsamı”, İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Danıştay Yayınları, Ankara, 1982, (ss.1-30).

Özcan, E. Elvin, İdare Hukuku Açısından Türkiye’de Elektrik Sektörünün Regülasyonu ve Avrupa Birliği, Rusya, Çin ve Güney Amerika Uygulamaları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010.

Özdemir, H. Eyüp, İdari Yargıda Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

Tan, Turgut, İdare Hukuku, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

Tosun, Mehmet/Tan, Emre, “İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından İnceleme)”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:5, 2015, (ss.827-877).

Turinetti, Alice, La Normalisation: Etude en droit économique, Éditions Connaissances et Savoirs, 2018.

Ulusoy, Ali D., İdari Yargılama Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

Yaşar, H. Nuri, İdare Hukuku, 2. Baskı, İstanbul, 2014.

Yayla, Yıldızhan, “Uyuşmazlık Mahkemesi ve Geleceği Üzerine”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:34, Sayı:1-4, 1968, (ss.201-209).

Yayla, Yıldızhan, İdare Hukuku, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Yeniay, Lokman, “Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Yargı Ayrılığı Sistemi Üzerine Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:26, Sayı:1, 2020, (ss.161-189).

Yenice, Kazım/Esin, Yüksel, Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü, Arısan Matbaacılık, Ankara, 1983.

Yıldırım, Ramazan/Çımarlı, Serkan, Türk İdari Yargılama Hukukunun Dersleri, Astana Yayıncılık, Ankara, 2018.

Yıldırım, Turan, “İdari İşlemler”, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, (ss.293-408).

Yıldırım, Turan, “İdari Yargı”, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, (ss.625-822).

Zabunoğlu, Y. Kazım, İdare Hukuku-II, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2012.